

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa I. spółki z o.o. w B.

przeciwko A. P.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 marca 2017 r.,

zażalenia pozwanego na wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 26 października 2016 r., sygn. akt V Ca .../16,

- 1) **uchyla zaskarżony wyrok,**
- 2) **pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Powodowa spółka wniosła o uzgodnienie treści oznaczonej księgi wieczystej (nr .../7) z rzeczywistym stanem prawnym przez wpisanie jej w dziale II tej księgi w miejsce pozwanego. Żądanie uzasadniła bezwzględną nieważnością określonych czynności prawnych stanowiących podstawę ujawnienia pozwanego jako właściciela lokalu, dla którego prowadzona jest księga.

Wyrokiem z 23 września 2013 r. Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo. Nakazał wpisanie strony powodowej jako właścicielki w dziale II księgi wieczystej.

W wyniku apelacji pozwanego Sąd Okręgowy wyrokiem z 3 grudnia 2014 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo. Od tego wyroku powódka wniosła skargę kasacyjną. Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 11 maja 2016 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego z 3 grudnia 2014 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 26 października 2016 r. uchylił wyrok Sądu Rejonowego z 23 września 2013 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Uznał, że Sąd Rejonowy w wyroku z dnia 23 września 2013 r. nie rozpoznał istoty sprawy, co przejawia się: w wadliwości sentencji tego wyroku uniemożliwiającej jego wykonanie, w braku uprzedzenia strony pozwanej przed wydaniem wyroku o zmianie kwalifikacji prawnej żądania pozwu oraz w wadliwości uzasadnienia wydanego wyroku uniemożliwiającej dokonania kontroli instancyjnej.

W zażaleniu pozwany zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. W ocenie pozwanego, Sąd Okręgowy wydał w dniu 26 października 2016 r. wyrok kasatoryjny, tj. uchylił wyrok Sądu Rejonowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, mimo braku ku temu podstaw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postępowanie apelacyjne obejmuje merytoryczne rozpoznanie sprawy. Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę na nowo w sposób w zasadzie nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382), dlatego zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c. uwzględnienie apelacji

powinno powodować na ogół zmianę zaskarżonego wyroku i wydanie orzeczenia rozstrzygającego o żądaniu pozwu (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07).

Sąd drugiej instancji może, poza przypadkami, w których zachodzi nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.), uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania, czyli wydać orzeczenie kasatoryjne, tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.).

Ustawodawca w obawie przed bezzasadnym stosowaniem przez sądy odwoławcze art. 386 § 4 k.p.c. dopuścił zażalenie na orzeczenie sądu drugiej instancji uchylające zaskarżony apelacją wyrok i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.). Zażalenie to, rozpoznawane przez Sąd Najwyższy, służy kontroli prawidłowości wyboru przez sąd drugiej instancji orzeczenia w postaci uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Kontrola Sądu Najwyższego dokonywana w toku rozpoznawania tego zażalenia jest zredukowana do oceny istnienia procesowej podstawy uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Sprowadza się do sprawdzenia istnienia wskazanej przez sąd odwoławczy podstawy wydania orzeczenia kasatoryjnego, tj. do zbadania - w przypadkach, których dotyczy art. 386 § 4 k.p.c. - istnienia nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji lub konieczności przeprowadzenia w sprawie postępowania dowodowego w całości. Kontrola ta nie obejmuje natomiast badania prawidłowości innych czynności procesowych podjętych przez sąd drugiej instancji ani zasadności poglądów tego sądu na temat prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie.

Do nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji dochodzi w razie zaniechania zbadania przez ten sąd - obojętnie z jakiej przyczyny - materialnej przesłanki żądania powoda.

Może to wynikać w szczególności z bezpodstawnego stwierdzenia braku pozytywnej przesłanki jurysdykcyjnej (legitymacji procesowej strony, interesu

prawnego w wytoczeniu powództwa) lub przyjęcia istnienia negatywnej przesłanki jurysdykcyjnej (skuteczności zarzutu przedawnienia dochodzonego roszczenia, naturalnego charakteru zobowiązania z innej przyczyny niż skutek podniesienia zarzutu przedawnienia, sprzeczności powództwa ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub zasadami współżycia społecznego, uprzedniego zrzeczenia się dochodzonego roszczenia, upływu terminu prekluzyjnego do wytoczenia powództwa).

Może być też wynikiem - zdarzającego się raczej rzadko - wydania wyroku w innej sprawie niż przedstawiona w powództwie (por. z obszernego orzecznictwa dotyczącego problemu nierozpoznania istoty sprawy np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., II PZ 27/13, 10 września 2015 r., II CZ 52/15, 8 września 2016 r., II CZ 96/16 i 9 lutego 2017 r., III CZ 63/16).

Wszelkie natomiast inne uchybienia nie są objęte pojęciem nierozpoznania istoty sprawy. Mogą one i powinny być w granicach zaskarżenia usunięte w systemie apelacji pełnej przez sąd odwoławczy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, 23 listopada 2012 r., I CZ 152/12, 19 grudnia 2012, II CZ 141/12, 20 listopada 2013 r., I CZ 88/13).

Skarżący zatem trafnie zarzucił w zażaleniu na wyrok Sądu Okręgowego z dnia 26 października 2016 r., że wskazane w uzasadnieniu tego wyroku wady sentencji wyroku sądu pierwszej instancji i jego motywów oraz nieuprzedzenie o zmianie kwalifikacji żądania pozwu nie wchodzą w zakres użytego w art. 386 § 4 k.p.c. pojęcia nierozpoznania istoty sprawy.

Ze względu na zasadność podniesionego w zażaleniu pozwanego zarzutu naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok; orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił zgodnie z art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

jw

kc